

JUPITER 6

STEAMPUNK

Rozhovor:

Tim Powers

POVIEDKY

Eileen Gunn

Petra Slováková

Lukáš Z. Herma

Lucia Droppová

Diana Majerová

ROZHOVOR

Martin Šust

WORKSHOP

Jozef Harendarčík

FANDOM

Miroslava Klempová

FANTASTICKÁ 55

Vydavateľstvo
HYDRA

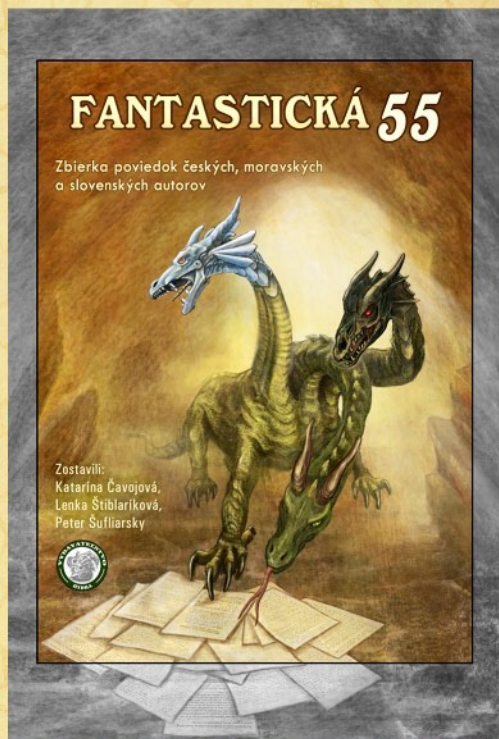
Zbierka poviedok českých, moravských
a slovenských autorov

Zostavili

Katarína Čavojová
Lenka Štiblaríková
Peter Šufliarsky

Autori

Františka Vrbenská, Hana „Eleyne“ Matejovie,
Jozefa Pevčíková, Lívia Hlavačková,
Monika „Secentity“ Kandriková, Katarína Soyka,
Veronika Inglotová, Petra Neomillnerová,
Richar „Regis“ Zamec, David P. Stefanovič,
Mercedes, Veronika Planková,
Alexandra Pavelková, Roman Kulich, Janko Iša,
Jaroslav Marko, Václava Molcarová,
Maroš Horváth, Denis Bím, Ľuboš Bebcák,
Veronika Salášková, Matúš Veselý,
Ingrid Rudavská, Dodo Hanes, Marek E. Pocha,
Juraj Červenák, Zuzana Droppová, Anton Stiffel,
Marek Slabej, Matúš Mikšík, Ivan Pullman,
Michal Jedinák, Karel Doležal, Josef Horký,
Jan A. Braun, Petra Slováková, Ondrej Trepáč,
Joe Zivák, Milan Jovanovič, Andrej Jáchim,
Tomáš Dostál, Soňa Košičiarová,
Veronika Košičiarová, Ladislav „jofre“ Orosz,
Peter Šufliarsky, Lukáš Herma, Hanina Veselá,
Lenona Štiblaríková, Miloš Ferko,
Martin D. Antonín, Martin Paytok,
Dušan Valent, Hortenzie Quru, Tomáš Přidal

Ilustrátori

Dandy Bodišová, Jitka Šenkeříková,
Brian „Sensej“ Terrero, Bea Tomash, Eva Mária
Ondová, Petra Slováková, Martin Cuco Luciak,
Gabriel Kurak, Jakub Lenart, Peter Šufliarsky,
Pavol Bratský, Lucia Kroneislová, Adam Pipiška,
Ingrid Rudavská

<http://www.vydavatelstvohydra.sk/>

JUPITER

Jupiter - časopis o fantastike

Číslo 6

ISSN 1339-3960

<http://jupiter.rogerbooks.eu/>

<http://www.facebook.com/Rogerbooks.eu>

Obálka: Brian Terrero

Šéfredaktor: Martin Králik

Redaktori:

Slovenské poviedky: Bohumil "Hromovlad" a Zuzana Stožická

Výtvarná redaktorka: Zuzana "Kiri" Droppová

Jazyková korektúra: Petra Kelčíková

Dizajn a web: Bea Tomash

EPUB a MOBI verzia: Matúš "Radeon" Nerád

Vychádza dva až štyrikrát ročne

Kontakt: martin.kralik@gmail.com

Vydavateľ: Martin Králik - ROGERBOOKS

Krajná 23, 900 40, Dunajská Lužná, Slovenská republika

IČO: 47049481

DIČ: 1085414825

Číslo vyšlo: september 2013

Úvodník	5
ROZHOVOR	
Martin Králik - Tim Powers: Rozhodte si ako sa len dá	7
POVIEDKA	
Eileen Gunn - Rozdielna mašina	11
POVIEDKA	
Petra Slováková - Půlnoc, hořící hodiny a odbíjející kyvadlo	15
POVIEDKA	
Lukáš Z. Herma - Na domácí frontě	41
POVIEDKA	
Lucia Droppová - Za hranicou smrti	56
POVIEDKA	
Diana Majerová - Štyridsiata štvrtá rovnobežka	75
WORKSHOP – POVIEDKA	
Jozef Harendarčík - Vzducholod' duchov	112
Workshp - vyjadrenia	120
TÉMA:	
Petra Slováková - Steampunk	123
TÉMA	
Martin Králik - Steampunk na internete	130
GALÉRIA:	
Petra Slováková	132
ELEKTRONICKÁ KNIŽNICA	
Martin Králik - Vydavateľstvo Hydra	135
FANDOMAS	
Miroslava Klempová - Prednášanie na conoch (3.)	138
ROZHOVOR	
Martin Králik - Martin Šust: E-booky bezvýhradně vítám	142
Martin Králik - Rogerland	147
VÝZVY	
Maľujete, či kresľíte steampunk?	149
Do siedmeho čísla čakáme space operu	149

Martin Králík

Milí čitatelia

Prvýkrát ste si kúpili časopis Jupiter. Pravdepodobne ho už poznáte, za dva roky existencie sme vydali päť čísel a nulté. Šieste číslo je však výnimočné nielen tým, že sa zaň platí.

Hlavne jeho prvá časť je úplne iná ako doterajšie, zadarmo stahovateľné čísla.

Ona je totiž tematická. A ako už isto viete, jej témou je steampunk.

Jeho začiatky, no aj súčasný stav predstavujeme v rozhovore s autorom, za tento žáner čiastočne zodpovedným – Timom Powersom. Z Ameriky pochádza aj prvá poviedka, v ktorej Eillen Gunnová spomína na jeden z najdôležitejších steampunkových románov 90. rokov, "Difference Engine" Williama Gibsona a Brucea Sterlinga (v češtine vyšiel ako "Mašina zázraků"). Nasleduje najdlhšia poviedka. Napísala ju autorka, našim čitateľom už dostatočne známa a v tomto čísle mimoriadne zastúpená – Petra Slováková. Aj týmto textom dokazuje, že patrí medzi to najperspektívnejšie, čo dnes česká SF scéna má. Petra nám okrem poviedky prispela aj prehľadovým článkom o steampunku ako žánri a galériou.

Druhú českú poviedku napísal Petrin výborný kolega Lukáš Z. Herma, ktorého steampunkový look neprehliadnete na žiadnom cone. Slovenské poviedky prinášajú Lucia Droppová a Diana Majerová, dve výrazné autorky našej scény. Do Jupitera sa vrátil workshop - rozoberáme v ňom poviedku Jozefa Harendarčíka, ktorú tu preto nájdete v pôvodnom stave. Steampunkovú časť ešte dopĺňa výber žánrových webových stránok.

Druhá časť čísla spoločnú tému nemá. Tu kraluje rozhovor (podľa mňa) s najdôležitejším českým SF redaktorom 90. rokov Martinom Šustom. Spolu s časopisom XB-1 ním začíname sériu rozhovorov, v ktorých chceme predstaviť osobnosti súčasnej českej SF scény (rozhovory zrejme nebudú len v Jupiteri, preto sledujte môj blog). V rubrike Fandomas Mirka "Elendilka" Klempová prináša tretiu časť svojho výborného seriálu o prednášaní na

conoch. Samozrejme, ani v tomto čísle nechýba Rogerland.

Niektoré skutočnosti, motivácie a pohnútky si človek uvedomí, až keď sa na ne niekto spýta – dovedy podľa nich síce koná, no je to skôr inštinktívne správanie. Dôvod, prečo nás inštinkt viedol práve týmto smerom si často vyjasníme až v rozhovore.

To sa stalo aj mne. Martin Šust so mnou urobil rozhovor na webovú stránku českého časopisu XB-1 (<http://bit.ly/14VbbsS>). Pri vysvetľovaní súčasných zmien v Jupiteri som si uvedomil ich skutočnú príčinu – je to fakt, že všeobecne ladený časopis dnes nemá šancu zavedeným českým tlačným periodikám XB-1 a Pevnosť konkurovať. Nechcem tým tvrdiť, že nebudeme už vydávať všeobecne ladené čísla (ani že už nebudú free čísla - do konca tohto roku by sme ešte chceli "ukuchtiť" Jupiter 6.5, ktorý bude zadarmo). No až do čísla 10, teda minimálne rok a pol, o nič také záujem nemáme. Chceme vám priniesť časopisy, zamerané na žánre, ktorých sa u nás stále píše málo, aj keď sú u čitateľov obľúbené. Na to, aby sme to ale mohli uskutočniť, potrebujeme predaj, ktorý nám zase prinesie prostriedky na ďalšie kvalitné texty pre vás. A preto vás prosíme - ak nám chcete okrem veľkej dôvery, ktorú ste nám preukázali zakúpením tohto čísla, ešte máličko pomôcť a toto číslo sa vám páčilo – zdieľajte odkaz naň, kde sa len dá. Odmenou vám budú ďalšie dobré poviedky.

Martin Králik

P.S. Počas písania úvodníka mi prišiel e-mail, v ktorom mi oznámili, že Jupiter získal svoje ISSN. Sme teda oficiálne časopisom.

Martin Králik

TIM POWERS: ROZHOĎTE SIETE AKO SA LEN DÁ!

Tim Powers je jeden z troch zakladateľov moderného steampunku. V 80. rokoch spolu s K. W. Jetterom a Jamesom Blaylockom napísali romány, ktoré vytvorili základ žánru a výrazne ovplyvnili jeho súčasných autorov. Powersovo najznámejšie dielo sú "Brány Anubisove" - román na motívy cesty časom obsahujúci egyptskú mágiu aj vlkolaka. Powers zaň získal Cenu Phillipa K. Dicka pre najlepšiu román publikovaný v paperbacku. O dva roky neskôr túto cenu získal opäť, za román Dinner at Deviant's Palace, ktorý bol nominovaný aj na Nebulu. Všetky ďalšie Powersove romány boli nominované na Nebulu, Locus či World Fantasy Awards, ktorú získal za román "Last Call" (po česky ako "Poslední výzva"), prvý diel trilógie Fault Lines. Jeho pirátska fantasy "On Stranger Tides" (po česky ako "Plout na vlnách podivna") inšpirovala tvorcov kultovej hernej série Monkey Island, Kim Newman podľa nej vytvoril hlavnú postavu svojej série Anno Dracula a poslúžila ako základ pre štvrtú časť filmovej série Piráti Karibiku, "On Stranger Tides".

» Vrátil by som sa na začiatok 80. rokov. Autori K. W. Jetter, James Blaylock a vy ste začali písať prvé moderné steampunkové diela. Mali ste nejakú spoločnú inšpiráciu, alebo len každý z vás chcel písať SF z viktoriánskeho Anglicka?

» Všetci traja sme inklinovali tým smerom. Boli sme veľkými fanúšikmi Dickensa, Stevensona a Arthura Conana Doylea – a potom Jetter priniesol pár knižiek nazvaných "Mayhew's London" a "London's Underworld",

obidve od Henryho Mayhewa, sociológa (myslím, že ho tak môžete nazvať) z 19. storočia. Mayhew zmapoval chudobné oblasti Londýna 19. storočia prakticky ulicu po ulici, spomenul všetky detaily každodenného života žobrákov, pouličných predavačov, pisárov listov, zlodejov, pivovarníkov, námorníkov, prostitútok – všetok výskum, čo môže ktorýkoľvek autor potrebovať! Jetter ukázal knihy Blaylockovi a mne a veľmi rýchlo sme ich všetci začali využívať pre opis prostredia.

» **Boli ste vy osobne ovplyvnený H. G. Wellsom či Julesom Vernom?**

» Nie veľmi. Čítal som ich oboch ako teenager, ale moje korene sú viac v Lovecraftovi a Fritzovi Leiberovi – mám rád atmosféru temných údolí, tajomných riek plynúcich pod mostami v mesačnom svite a pivníc obývaných len bohvie akými druhmi dávnych potvor.

» **Vaším najznámejším dielom sú “Brány Anubisove”. Bol to hit dokonca aj u nás, dávno predtým, ako bol akýkoľvek iný steampunk preložený. Cítili ste, keď ste ho písali, že to bude taký dôležitý román?**

» Nie, nikdy som si nevedel predstaviť, že by “Brány Anubisove” boli v tlači čo len päť rokov po publikovaní! Odmietlo ich množstvo vydavateľov, až kým sa Beth Meachamová z Ace Books nerozhodla vyskúšať ich. Som mimoriadne potešený, že sú v tlači ešte aj dnes a že boli preložené do toľkých jazykov. Nedávno som si ich prečítal zase a musím povedať, že ma stále veľmi tešia.

» **Steampunk je vo všeobecnosti science fiction. “Brány Anubisove” obsahujú veľa mágie a môžu byť zaradené do fantasy, možno historickej fantasy. Považujete steampunk za oveľa širší žáner ako len za sci-fi vo viktoriánskom Anglicku?**

» Áno, steampunk sa jednoznačne ukazuje ako oveľa širšie pokrytie. Ako ste poznamenali, “Brány Anubisove” boli fantasy, v žiadnom prípade skutočná science fiction. V poslednom čase sa objavili steampunkové romány odohrávajúce sa na Strednom Východe či Divokom Západe. Myslím, že aby sa dielo doňho zaradilo, stačí, aby sa v ňom objavila spoločnosť

podobná tej v 19. storočí – a musí sa v ňom odohrávať veľa zvláštnych vecí.

» V 90. rokoch vyšlo niekoľko steampunkových diel (Gibsonova a Sterlingova „Mašina Zázrakov“, „The Steampunk Trilogy“ Paula de Fillipa) a niekoľko románov, ktoré mali určité znaky tohto žánru (najdôležitejší z nich je „Diamantový vek“ Neila Stephensona). Cyberpunk bol oveľa známejší, aj po skončení Hnutia. Prečo podľa vás nebol steampunk vo verejnosti taký rozšírený?

» Neviem. Steampunk je veľmi retrospektívny žáner – hľadá dozadu, vždy s kvapkou nostalgie, dokonca aj vtedy, ak je to kritický pohľad – takže možno vychádza z nespokojnosti z nepochopiteľného množstva slobody a nečakaných obmedzení moderného sveta.

» **Existovalo podľa vás niekedy steampunkové hnutie?**

» V poslednom čase sa zrejme objavilo, aspoň v science fiction fandome. Dnes je množstvo steampunkových conov a fanúšikovia sú fascinovaní kostýmami a šperkami minimálne tak, ako knihami.

» **Ako vnímate tento žáner dnes? Existujú steampunkové cony, kluby, hudba, dokonca anime... Presadzuje sa mimo SF komunity, napríklad bola steampunková epizóda seriálu Castle, či steampunkové filmy o Sherlockovi Holmesovi. Je toto to, čo ste chceli v 80. rokoch?**

» Nikdy by sme si – Jetter, Blaylock ani ja – nepomysleli, že tvoríme niečo iné, ako science fiction a fantasy romány. Ale myslím, že sme všetci veľmi spokojní, že sú naše knihy považované za základné kamene... niečoho.

» **Pár slov o politike a punku v tejto kultúre. Stránka tor.com počas svojho steampunkového mesiaca vyhlásila, že steampunk je vo svojom základe punkový (<http://www.tor.com/blogs/2009/10/there-is-totally-punk-in-steampunk>) a obsahuje logické antielitárstvo (<http://www.tor.com/blogs/2009/10/no-elitism-please-were-steampunk>). Považujete ho za taký anarchistický či ľavicový?**

» Nie, nemyslím si, že by obsahoval akúkoľvek organizovanú filozofiu či politický postoj. Mnohí ľudia v steampunkovej komunite doňho bezpochyby skúšajú vnášať sociálne či politické ciele, ale nemyslím si, že by tieto boli pre steampunk reprezentatívne. Určite som nechcel vniesť žiadne sociálne ani politické prvky do “Brán Anubisových” (a vlastne ani do žiadnej inej mojej knižky).

» Vráťme sa k literatúre. Dnes existujú tendencie považovať nielen Wellsa a Vernea, ale dokonca aj Poea za steampunkového autora (<http://www.tor.com/blogs/2009/10/was-poe-steampunk>). Všetko s nádychom 19. storočia sa do tohto žánru zaraďuje a vyrábajú sa žánre nové ako dieselpunk, atompunk a teslapunk (<http://suite101.com/article/variations-and-subgenres-of-steampunk-a124316>). Súhlasíte s takýmito tendenciami?

» Jasně! Rozhadzujte siete na široko ako sa len dá. Rád by som videl takú širokú paletu „steamounkových“ textov – a údajných predchodcov tohto žánru, že sa napokon strasie akejkoľvek konkrétnej definície a výsledkom bude množstvo výborných sci-fi a fantasy diel.

» Čo teraz píšete? Nechápte ma zle, ale bolo niektoré z vašich posledných diel ovplyvnené celým týmto “novým” steampunkovým fenoménom?

» Nie, môj posledný román bol ovplyvnený niektorými anomáliami v živote Danteho Gabriela Rossettiho a jeho sestry Christíny. No, odohráva sa v Londýne 19. storočia, čiže ak ho niekto chce nazývať steampunkovým, je to pre mňa v poriadku. A kniha, ktorú momentálne píšem, sa odohráva v Hollywoode, čiže akékoľvek elementy steampunku sa tam... budú hľadať veľmi ťažko.

Ďakujem veľmi pekne za tento rozhovor.

Martin Králik

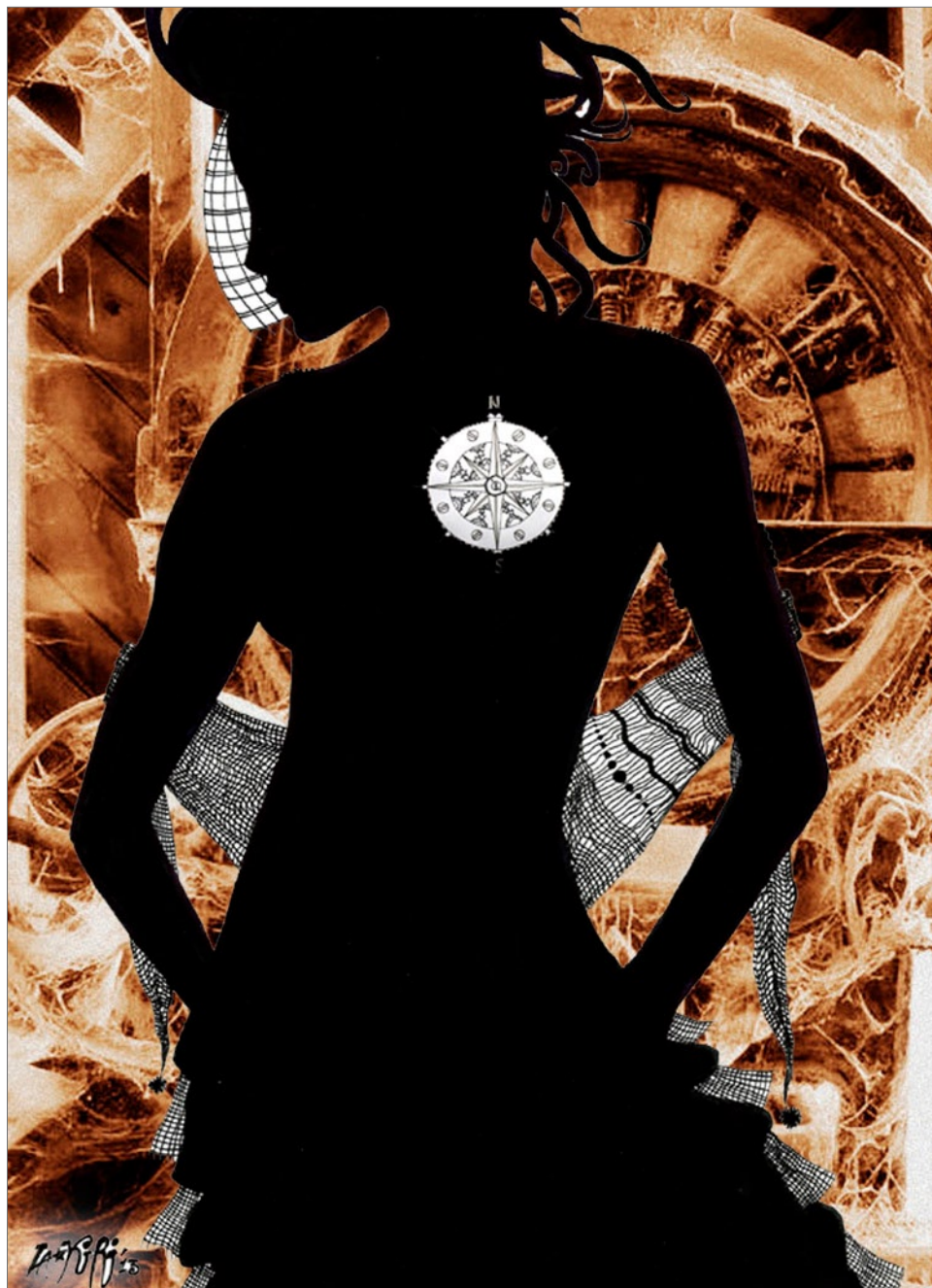
Eileen Gunn

ROZDIELNA MAŠINA

(S ospravedlnením pánom Gibsonovi a Sterlingovi)

N-tá iterácia: Tetovanie ružice kompasu

Fenakiskop Ady Lovelaceovej a Carmen Machadovej s jej psím miláčikom, hnedobielym pitbulom Oliverom. Očividne sú na pretekoch, hoci živý obraz bezpochyby stál v štúdiu autora. Obe ženy, očividne priateľky, sú odeté v bledých hodvábnych šatách. Vyparádnené. Ich krinolíny sa vlnia, no celkový vzhľad je napriek tomu jednoduchý. Sedia úplne vpredu na zdobenej liatinovej lavičke pred maľovanou oponou. Sledujú štart neviditeľných zápasov. Otočia pohľady za zrýchľujúcimi sa parnými vozidlami. Postavia sa a zataja dych. Carmen kladie ruku na plece Ady a potom ju zas rýchlo stiahne. Nenápadne vnorí ruku do Adinej kabelky, vytiahne kartu do Mašiny, vloží ju do vrečka skrytého vo vlastnom oblečení a potom ďalej sleduje preteky. Obe ženy víťazne vyskočia, smejú sa a tleskajú hraným spôsobom. Preteky sú odštartované a niet pochyb, že niekto získa imaginárnu výhru. Nakoniec sa Machadová otočí a na krátko objíme Lovelaceovú. Vzadu na krku jej šaty elegantne sklznú nižšie a vtedy na krátko zbadáme slávne tetovanie

medzi jej lopatkami – veľkú prepracovanú ružicu kompasu. Obidve ženy si potom sadnú späť a Machadovej zaihrá na tvári úsmev.

* * *

Carmen Machadová sama, len so svojím verným Oliverom, sa zadívala do štrbiny fenakistoskopu a stlačila kľučku. Obe ženy sledovali neviditeľné vozidlá, postavili sa, vyskočili a znovu si sadli. Znova a znova.

Ťukla pár ďalších odsekov do dokumentu, na ktorom práve pracovala. Z textu románu, ktorý práve písala, tkala scénu na disk. Keď skončila, potiahla za páku Kompilácie, znova sa posadila a pozrela sa na psa. „Hotovo, Oliver. Myslím, že to bude dobré. Vďaka za fenakistoskop. Mŕtva minulosť ožila pomocou zázrakov svetla a tieňa. Presne, ako sa hovorí v reklamách.“ A aká bola šťastná, keď si spomenula, ako ona a Ada strávili toľko času hraním. Stačí si pozrieť len niekoľko hlúpych diskov do fenakistoskopu a mala zápletku na ďalší diel svojho fantastického thrilleru.

Keď bola Kompilácia hotová, vzala obrovský stoh kariet do Mašiny. Opatrne, aby nepomiešala ich poradie. Starostlivo ich zabalila do hnedého papiera a utiahla balík špagátom. Natiahla sa po šál a Oliverov remienok. Oliver už bol starý, no teraz sa vrtel a tešil sa na prechádzku. Vyšli von a Carmen Machadová za sebou zavrela dvere chaty. Odsunula niekoľko výhonkov viniča nabok. Musí ich poobrezávať. Pomyslela si, aké je to príšerné klišé, mať chatu zarastenú viničom.

Keď vošla na obecnú poštu, starý úradník pán Thackeray od nej vzal balíček.

„Ach, slečna Machadová,“ povedal úradník. „Ďalší diel vašej úžasnej zábavy o Kráľovnej mašín! Hneď to pošlem. Káble sú voľné.“

„Ďakujem vám, pán Thackeray,“ odpovedala spisovateľka a sledovala, ako starý pán kŕmi zásobník diernymi štítkami. „Som taká rada, že sa vám páčia plody mojej premárnenej mladosti.“

„Je mi potešením, slečna Machadová,“ povedal úradník. „Mohol som byť spisovateľom. Ale poznáte to... moje nadšenie pre technológiu a zodpovednosti hlavy v domácnosti... Život umelca, písanie... Pokojná

mysel’.“

„Ale, pán Thackeray!“ zareagovala spisovateľka. „Dnes sú to len samé čmáranice a čím väčší škandál a neviazanosť tam máte, tým lepšie. Veľmi pochybujem, či by ste tam ešte našli niečo umelecké alebo upokojujúce.“

„Možno je to tak, slečna Machadová, pre spisovateľku, ako ste vy,“ povedal pán Thackeray. „Pre skvelú spisovateľku,“ rýchlo dodal. Zaváhal. „No, keď som bol mladý, chcel som byť kinetoskopovým spisovateľom. Grécka tragédia prerozprávaná na malú obrazovku.“ Drôtový prenos bol hotový. Znovu zabalil karty a pevne ich utiahol.

Carmen Machadová prikývla. „Presne tak, pán Thackeray. Presne tak. Omnoho vznešenejšia profesia,“ povedala a zobrala si od úradníka balíček. „No v románe sú peniaze, pane. V románe sú peniaze.“

Preložila: Iveta Fiľová

Ilustrovala: Zuzana Droppová

Poznámka autora: Carmen Machadová je spisovateľka. Povedala mi o sebe toto: „Medzi lopatkami mám tetovanie veľkej ružice kompasu. Mám fľakatého psa Olivera, ktorý vyzerá tak trochu ako krava. Žijem v malej chatke zarostenej viničom.“

Petra Slováková

PŮLNOC, HOŘÍCÍ HODINY A ODBÍJEJÍCÍ KYVADLO

Londýn! Žádné město nebylo takové. Temže byla přikrytá štědrou dávkou mlhy. A měsíc se ještě třpytil nad paláci, kostely a parky jako leštěná slonovina. Zenit teprve rudl jako dívka při prvním polibku, ale trhovci už netrpělivě vykládali své zboží na pulty. Pouliční hudebníci hráli na flašinetu či harmoniky. Parníky s barevnými příďemi proudily skrze kanály a zdravily se troubením.

Děvčata s deštníky se procházela po promenádě a jejich tváře připomínaly hlavičky porcelánových panenek. Zato sám Londýn v posledních letech stále víc připomínal ocelové zvíře, které se krčilo u země, ale hřbet ježící se chlupy vystrkovalo nestydatě k nebesům. Z komínů továren stoupal černý dým. Pávi před Buckinghamským palácem se procházeli po pěstěných trávnících, na které padal popílek.

Světlovlasý statný voják s páskou přes oko se odvrátil od venkovního výjevu ke svým dvěma společníkům.

„Královna je v ohrožení. Schyluje se ke druhé Krymské válce a jakýkoliv konflikt nám nepřinese nic dobrého,“ začal Michael, osobní strážce královny Viktorie.

„Zvláště, když je Její Veličenstvo v takovém stavu po smrti svého chotě. Francouzi mají znovu problémy s Rusy v obchodních záležitostech a dle

PETRA SLOVÁKOVÁ: PŮLNOČ, HOŘÍCÍ HODINY A ODBÍJEJÍCÍ KYVADLO

ilustrácia: Petra Slovákova